

คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง”

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 24 กรกฎาคม 2546

การคว่ำบาตรพม่าทางเศรษฐกิจ

รังสรรค์ ทัศนะพรพันธุ์

รัฐสภาอเมริกัน ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาผ่านกฎหมายชื่อ *Burmese Freedom and Democracy Act of 2003* เมื่อกลางเดือนกรกฎาคม 2546

ภายใต้กฎหมายดังกล่าว รัฐบาลอเมริกันจะดำเนินการคว่ำบาตรพม่าทางเศรษฐกิจด้วยการห้ามนำเข้าสินค้าและบริการจากพม่า ห้ามเคลื่อนย้ายรายการในบัญชีเงินฝาก และทรัพย์สินของผู้นำพม่าในสหรัฐอเมริกา ห้ามออกวีซ่าแก่ผู้นำพม่าในการเดินทางเข้าออกสหรัฐอเมริกา และให้ผู้แทนสหรัฐอเมริกาในสถาบันการเงินระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นธนาคารโลก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ และธนาคารพัฒนาเอเชีย ยับยั้งการจัดสรรเงินให้กู้แก่รัฐบาลพม่า

การอ้างการปกครองระบอบเผด็จการและการคุกคามขบวนการประชาธิปไตยภายในประเทศนับเป็นเหตุปัจจัยสำคัญที่นานาอารยประเทศต่อต้านรัฐบาลพม่า พม่าปิดประเทศยาวนานถึง 26 ปี ตลอดช่วงเวลาที่นายพลเนวินยึดกุมอำนาจรัฐ เพิ่งจะแง้มประตูในปี 2531 และจัดให้มีการเลือกตั้งในปี 2533 โดยที่พรรค National League for Democracy (NLD) อันมีนางอองซาน ซูจี (Aung San Suu Kyi) เป็นผู้นำ ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่า 80% แต่ผู้นำฝ่ายทหารซีโกง นอกจากไม่ยอมให้พรรค NLD และนางอองซาน ซูจี ปกครองประเทศแล้ว ยังจับกุมคุมขังเธ่ออีกด้วย

ขบวนการสิทธิและเสรีภาพพม่าออกไปจัดตั้งนอกประเทศ ทั้งในประเทศไทย ยุโรปตะวันตก และสหรัฐอเมริกา เพื่อต่อต้านรัฐบาลทหารเผด็จการในพม่า มีความพยายามผลักดันให้ประเทศมหาอำนาจคว่ำบาตรพม่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง *Free Burma Coalition* เป็นขบวนการที่เข้มแข็งในสหรัฐอเมริกา มีการรณรงค์ต่อต้านบรรษัทระหว่างประเทศที่เข้าไปลงทุนในพม่า

Pepsi Cola เป็นเป้าหมายใหญ่ของการรณรงค์ต่อต้านพม่า Pepsi Cola นอกจากประกอบธุรกิจน้ำอัดลมแล้ว ยังมีธุรกิจประเภท 'แตกด่วน ยัดเร็ว' (Fast Food) ดังเช่น Kentucky Fried Chicken, Pizza Hut และ Taco Bell อีกทั้งยังผลิตอาหารขบเคี้ยว ดังเช่น Doritos และ Lays อีกด้วย

Pepsi Cola เข้าไปประกอบธุรกิจร่วมกับ Myanmar Golden Star Co. ด้วยการ
จัดตั้งบริษัท Pepsi Cola Products Myanmar ด้วยเหตุนี้ Pepsi Cola จึงเป็นเป้าแห่งการโจมตี
จากขบวนการนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างๆทั่วสหรัฐอเมริกา จนท้ายที่สุด Pepsi Cola ต้องขาย
หุ้นใน Pepsi Cola Products Myanmar ทิ้งไป

ขบวนการต่อต้านบริษัทที่คบค้ากับพม่าขยายไปสู่วิทยาเขตของมหาวิทยาลัย
ต่างๆในสหรัฐอเมริกาไม่น้อยกว่า 75 แห่ง ในช่วงต้นทศวรรษ 2540 การรณรงค์ดังกล่าวนี้ประสบ
ความสำเร็จระดับหนึ่ง เพราะปรากฏว่า บริษัทอเมริกันจำนวนไม่น้อยพากันถอนธุรกิจออกจาก
พม่า อาทิ Amoco, Levi Strauss, Lizz Claiborne, Eddie Bauer, Reebok International และ
Federated Department Stores เป็นต้น

การต่อต้านบริษัทที่คบค้ากับพม่าขยายจากมหาวิทยาลัยไปสู่การเมืองท้องถิ่น
องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นหลายต่อหลายเมืองตรากฎข้อบังคับห้ามจัดจ้างจัดซื้อจากบริษัทที่คบค้า
กับพม่า บางเมืองมีกฎข้อบังคับห้ามนำเงินทุนขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นฝากธนาคารหรือ
สถาบันการเงินที่คบค้ากับพม่า

ขบวนการสิทธิและเสรีภาพรณรงค์ต่อต้านรัฐบาลเผด็จการพม่าอย่างได้ผล นับตั้ง
แต่ปี 2540 เป็นต้นมา บรรษัทรหว่างประเทศจำนวนไม่น้อยกว่า 56 บริษัทถอนธุรกิจออกจาก
พม่า เพราะผลประโยชน์ทางธุรกิจในพม่ามีเพียงน้อยนิด และเทียบมิได้กับผลประโยชน์ในสหรัฐ
อเมริกาและสหภาพยุโรป ในปี 2539 มีการคว่ำบาตรการท่องเที่ยวในพม่า (Tourism Boycott)
กระนั้นก็ตาม บริษัทนำเที่ยวจำนวนไม่น้อยยังคงมีธุรกรรมในพม่า

ในขณะที่สหภาพยุโรปคว่ำบาตรพม่าทางเศรษฐกิจ รัฐบาลอเมริกันยังลังเลใจ
ที่จะใช้มาตรการนี้ ตรวบจนกระทั่งผู้นำรัฐบาลพม่าปราบปรามและกวาดล้างผู้นำ NLD และจับกุม
คุมขังนางอองซาน ซูจี นับตั้งแต่ปลายเดือนพฤษภาคม 2546 เป็นต้นมา ฟางเส้นสุดท้ายก็ขาดผึง
และแล้วกระบวนกรตรากฎหมายเพื่อคว่ำบาตรพม่าทางเศรษฐกิจในรัฐสภาอเมริกันก็เริ่มต้นขึ้น
จนได้รับความเห็นชอบในท้ายที่สุด

สหรัฐอเมริกามีความสั่นหวั่นในการใช้มาตรการการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ
(Economic Sanction) กรณีสำคัญได้แก่ การใช้มาตรการนี้เล่นงานคิวบา ลิเบีย และอิรัก แต่การ
ใช้มาตรการการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจเล่นงานผู้นำเผด็จการมักจะไร้ประสิทธิผล การณ์ปรากฏ
ว่า ประชาชนในประเทศเหล่านี้ต้องรับทุกข์เข็ญจากการถูกคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ โดยที่ผู้นำเผด็จ
การสามารถยึดกุมอำนาจเผด็จการสืบต่อมา ประชาชนมิได้รับรู้ว่า ความทุกข์เข็ญเกิดจากความ

บกพร่องของระบอบการเมืองการปกครอง หากแต่รับรู้ว่าการกระทำของประเทศมหาอำนาจต่างหากที่สร้างภาวะทุกข์เข็ญแก่ประชาชน

พม่ามีความสัมพันธ์ทางการค้ากับสหรัฐอเมริกาไม่มาก ในปี 2545 พม่าขายสินค้าออกให้สหรัฐอเมริกาเพียง 356.4 ล้านดอลลาร์อเมริกัน ส่วนใหญ่เป็นสิ่งทอและเสื้อผ้า การค้าชายแดนระหว่างพม่ากับไทยคาดว่ามีมากกว่าการค้าระหว่างพม่ากับสหรัฐอเมริกาเท่าตัว หากสาธารณรัฐประชาชนจีน สิงคโปร์ และไทยไม่ร่วมกับสหรัฐอเมริกาในการคว่ำบาตรพม่า มาตรการการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาจะพิสูจน์ให้เห็นว่าไร้ประสิทธิผลอีกครั้งหนึ่ง

สาธารณรัฐประชาชนจีนต้องการเล่นบท 'พี่เอื้อย' แห่งอาเซียนบูรพา ทั้งในการดำเนินนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการจัดระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศในอาเซียนบูรพา ไม่มีเหตุที่จะเชื่อว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนจะร่วมคว่ำบาตรพม่าทางเศรษฐกิจทั้งมิใช่วิถีคิดของผู้นำจีนอีกด้วย

สิงคโปร์มีผลประโยชน์ทั้งด้านการค้าและการลงทุนในพม่าเป็นอันมาก ประกอบกับสิงคโปร์ยังไม่ฟื้นคืนจากภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจอย่างเต็มที่ ไม่มีเหตุที่จะคาดหวังว่าสิงคโปร์จะทูปห่มมือซ้ำของตนเอง เว้นแต่สิงคโปร์จะถูกยี่นคำขาดให้เลิกกระหว่างสหรัฐอเมริกากับพม่า

ไทยมีจุดยืนที่ชัดเจนที่จะไม่ดำเนินนโยบายการต่างประเทศในลักษณะเผชิญหน้ากับประเทศเพื่อนบ้าน มิใช่ต้องกล่าวถึงผลประโยชน์ทางธุรกิจของผู้นำไทยในพม่า แต่การไม่ร่วมสังฆกรรมในการคว่ำบาตรพม่าทางเศรษฐกิจอาจมีผลต่อความยืดหยุ่นในการเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา

การคว่ำบาตรพม่าทางเศรษฐกิจซึ่งนำโดยสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา แม้จะสร้างความอ่อนเปลี้ยแก่ระบบเศรษฐกิจพม่า แต่ผลกระทบไม่รุนแรงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนบูรพายังคงคบค้าสมาคมกับพม่า

ในประวัติศาสตร์โลก ไม่เคยปรากฏว่า การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจจะสามารถทำลายอำนาจและระบอบเผด็จการ ความเข้มแข็งของพลังประชาธิปไตยต่างหากที่สามารถโค่นล้มระบอบเผด็จการได้